

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S.
Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ
extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...**

Bacon, Francis

Francofvrti ad Moenvm, 1665

XLIII. De Ædificiis.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5

honorum videant. Adeo ut, si rem diligenter inspectas, in magnis ingeniis *Deformitas* ascensum ad honores patefaciat. *Reges* antiquis temporibus, (atque hodie etiam in *Imperis* nonnullis) *Eunuchorum* fidei mapn opere inniti solebāt: Qui enim erga omnes invidi sunt, uni magis fidi sunt, & obnoxii. Attamen fidem illis adhibebant, potius ut rimatoribus bonis & fufurrionibus, quam aut Magistratibus aut ministris publicis. Similis etiam est ratio *deformium*. Manet illa Regula, quam antea posuimus: *Deformes*, si animosi sunt, à derisu & ignominia liberare se gnaviter contendunt: Quod fieri non potest, nisi aut per virtutem, aut per malitiam. Itaque nil mirum cuiquam videatur, si quandoque in viros egregios evadant, qualis fuit *Agésilavus*, *Zangerus Solymani Filius*, *Æsopus*, *Gaſſea Peruvius Præfectus*: quin & *Socrate* illis annumerari possit, cum aliis.

XLIII.

DE ÆDIFICIIS.

Æ Des extruuntur, ut in iis habitemus, non ut eas spectemus: Pulchritudini igitur præponatur *Uſus*, nisi forte utrumque obtineri possit. Relinquamus fabricas *adivum* speciosas, quæ admirationem incurrunt, *palatium Poëtarum incantantis*: qui extruunt sumptu parvo. Qui *domum* elegantem ædificat, sed in situ malo, carceri se ipsum mandat. Situm autem malum intelligo, non tantum ubi aer infalubris, sed etiam ubi aer inæqualis est: Quales sunt *ades*, quæ extruuntur quidem in colliculo paululum elevato, sed cincto undique, more Theatri, collibus altioribus: ubi ardor Solis confringitur, venti autem, veluti in canalibus, variis aëstibus reciprocantur: adeo ut in huiusmodi situ subito sentias diversitatem non minorem caloris & frigoris, quam si in locis diversis habitares. Neque malum situm *facit* aëris solummodo conditio prava, verum etiam viarum & adituum incommoditas, fora rerum venalium indiga, & (si *Morum* consulas) vicini mali. De compluribus aliis non loquor: qualia sunt, Aquarum absentia; Sylvarum defectus, quæ & focum, & umbram, præbeant; Sterilitas soli, aut quod ex variis glebarum generibus minime commistum sit; Proſpectus coarctus; Defectus terræ planæ & æquabilis; Locorum defectus in propinquo, qui venationibus, aucupiiis, cursibus equorum, idonei sint; Mare nimis in vicino, aut nimis in remoto; Commoditas nulla fluviorum navigabilium, aut etiam incommoditas ipsorum ob inundationes; Situs remotior ab urbibus magnis, quod negotiis obest, aut etiam propinquior, quod victui necessaria absorbet, & omnia cara reddit; Locus ubi quis latifundia ampla possideat, aut acquirere possit, & locus contra ubi pennas extendere nequeat: Quæ singula minime eo animo enumeramus, ac si *domus* aliqua his incommodis omnibus vacre possit, verum ut tot ex illis evitemus, quot evitari concedatur: atque rursus, si quis *Domos* plures ædificet, ita rem disponat, ut quæ in una desint commoditates, ad sint in altera. Responſum *Luculli Pompejo*, bellulum erat: qui, cum in palatio *Luculli*, immentas & luminosas porticus & cameras conspexisset, sic inſit: *Optime proculdubio hic habitatur aſtate, sed quomodo hyemen toleras? Cui Lucullus: Quid, humanam me putas avium prudentiam non af-*

ſequi: quarum nonnulla, hyeme ingruente ſedes ſuas mutant?

Tranſeundum jam à situ *Domus*, ad *domum* ipsam. Imitabimur *Ciceronem*: qui libros conſcripſit de *Oratore*, & librum unicum qui inſcribitur *Orator*: quorum priores *Præcepta artiſ* tradunt, poſterior *Perfectionem*. Deſcribemus igitur *Palatium Regium*, atque ejuſdem *modulum* quendam conſiciemus. Prorſus enim mirabilis res eſt tam vaſtas hodie exiſtere moles in *Europa*, quales ſunt *Vaticanum*, & *Eſcuriale*, & nonnulla aliæ: in quibus tamen *Cameram* aliquam vere magnificam vix reperies.

Primum igitur ſtatuo, *Palatium* perfectum neutiquam eſſe, niſi duas habeat portiones diverſas: *portionem Convivii*, ut loquitur Liber *Heſter*; & *portionem Mansionis* ſive familia: alterum ad pompas, magnificentias & celebritates; alterum ad habitationis uſu. Intelligo, *portiones* iſtas duas extrui debere, non ut latera *domus*, ſed ut *frontis* ipſius partes: eaſque exterius uniformes eſſe, licet interiorius longe diverſas. Coniungi autem volumus *portiones* iſtas, per turrim ſublimem & ſplendidam, in medio frontis. Atque, quoad *portionem convivii*, unicam tantum illic *Cameram* poni velim: eamque ſupra gradus quinquaginta pedes ad minus altam: & ſubter eam, *Cameram* item alteram, ſimilis longitudinis & latitudinis: quæ apparatus & inſtructionem, ad feſta, ludos, & ejuſmodi magnificentias, actores etiam, dum ſe ornent & parent, commode recipiat. Alteram *portionem*, *Mansionis* ſcilicet, dividi velim præcipue, in *Aulam*, & *Sacellum*, utramque amplam & pulchram: Es vero per univerſam *Portionis* longitudinem extendi nolim: ſed relinqui in exitu *Cœnacula* duo: *hyemale* & *æſtivalè*. Atque ſubter hæc omnia (excepto *Sacello*) Cellas amplas ſubterraneas collocari volo: quæ *Culinis* privatis, *Promptuariis*, *Panariis*, & ſimilibus, inſerviant. Quantum ad *Turrim*: Eam elevari volo uſque ad duo *Tabulata*, utrumque quindecim pedes altum, ſupra duas alas frontis; coopertam plumbo æquabili, atque ſtatuis per fulcra laterum, in ſummitate, decoratam: Eandem turrim in *Cubicula* diſtingui volo. Gradus autem turris apertos eſſe, in ſe revertentes, & per ſenos ſubinde diviſos; utrinque ſtatuis ligneis, inauratis, vel ſaltem ænei coloris, cinctos, cum ſtatione ſpacioſa & lata in vertice. Verum, cavendum, ne locus, ubi famuli comedant, ſi ad unum gradum, vel prope: Si enim ſit, ciborum nidor aſcendet, tanquam in tubo quodam. Et de *fronte* *Ædificij* hæc tenus. Tantum intelligo gradus primos aſcenſus ad viginti pedes ſuſtollari debere; altitudinem ſcilicet *Tabulati inferioris*.

Ultra *frontem* *Ædificij*, aream ſpacioſam deſigno, cujus latera tria ſint, ipſa *adivum* fronte haud paululum humiliora. Atque in quatuor angulis ejuſdem areæ, turres extruuntur, altitudinem laterum prædictorum nonnihil ſuperantes, ad gradus, quibus in ſuperiora aſcendatur, capiendos: quæ turres non recipiantur in planum *ædificij*; ſed extra promineant. Areæ autem integra lapidibus latis quadrangulis minime ſubſternatur: Nam huiusmodi pavimenta calorem moleſtum æſtate, & ſimiliter frigus aſperum hyeme, immittunt: ſed habeat ambulacra, ex ejuſmodi lapidibus, per latera tantum *ædificij*; & formam crucis, ex iuſdem, in

medio: cum quadris interpositis, quæ gramine vestiuntur, de tondo quidem, sed non nimis prope terram Latus universum aræ; ex parte *Conclavij*, occupent spatiosa & speciosa *Porticus*. In quibus singulis *Porticibus* sint in laquearibus tres aut quinque Sphæra concava (Cupulas vocat,) pulchræ, in longitudine positæ, ad æqualem distantiam: Sint quoque fenestræ, ex vitro colorato, ubi pingantur columnæ, imagines omnigenæ, flores, & similia. At latus ex parte *Familie*, simul cum latere tertio è regione *frontis*, cõplectatur *Cameras præsentiales*, & alias usûs ac decoris ordinarij; atque rursus *Cubicula*: Sintque etiam tria ista latera ita extincta, ut exhibeant *edificium* duplex non translucida, sed ex altera tantum parte fenestrata; ut tam matutinis, quam vespertinis temporibus, præsto sint *Camera*, in quas Sol non intret. Accommodentur etiam eo modo, ut habeantur ibi *Cubicula* & *Camera* tam æstivales ad refrigerium, quam hyemales ad frigus arcendum. Invenies non raro *ades* pulchras, sed tamen ita vitro & fenestris repletas, ut vix locum suppeditent, ubi te recipias, aut ad Solem, aut ad frigus, evitandum. Quantum ad Fenestras prominentes, sive arcuatas, eas probo tantquam res commodas: (Urbibus sanè fenestræ ad planum *edificij*, & minime protuberantes, magis conveniunt, propter Uniformitatem structuræ plateas versus: Sunt enim receptus colloquiis opportunus, atque insuper tam Ventum, quam Solem, summoveant; Quod enim alias, per totam fere *Cameram*, pertransisset, vix ultra fenestram penetrabit. Raræ tamen sint hujusmodi fenestræ arcuatae, non ultra quatuor: duæ scilicet ex utroque latere aræ.

Ultra hanc, quam diximus, *Aream*, sit alia interior pars, & amplius diuisa, & altitudinis. *Hortus* per exterius circumcincta, interius autem, *Ambulacris* pulchris arcuatis, usque ad primum *Tabulatum*, circumdata. Pars autem exterior *Solarij* inferioris versus *Hortum*, quatenus ad duo latera, convertatur in *Specum* sive *Cavernam* (*Grottam* moderni vocant) ad umbram & æstivationem; apertam, aut fenestratam tantum ex parte *Hortus*: Sit autem *Caverna* illa solo æqua, non omnino pressa: & eleganti pavimento strata; ad terræ vapores excludendos. Erigatur autem in medio istius aræ *Fons* splendidus: aut Opus aliquod ex Statuis magnificentibus: Pavimentum autem simile sit aræ illi ante dictæ. Hujus aræ *edificia*, ex utroque latere, destinentur *Cameras*, & *Conclavibus* secretioribus: Latus autem transversum, *Porticibus* etiam secretioribus. Curandum verò ut aliqua, tam ex *Cameras* & *Conclavibus*, quam ex *Porticibus*, designentur ad usum infirmorum: si forte *Princeps*, aut quivis è grandioribus, ægotaverit. Habeant autem Portiones singulæ agris destinatæ (ut moderni loquuntur) *Ante-Cameram*, *Cameram* ad *Cubile*, & *Re-Cameram*. Hæc autem, quæ diximus, supra secundum *Solarium* collocentur. At latus transversum *Solarij* inferioris, versus *Hortum* convertatur in *Porticum* speciosam, patentem & columnis fultam. Rursus, supra *Solarium* tertium, ex omnibus tribus lateribus, statuatur *Porticus* elegantes, columnares, & apertæ, ad prospectum & refrigerium *Hortus* excipiendum. Verum ad angulos duos lateris transversi, in *Solario* secundo, accommodentur & ornentur duo splendi-

da & delicata *Conclavia*, (*Cabinetos* moderni vocant pavimento nitente, & auleis sumptuosis instructa, vitro *Crystalino* fenestrata, cum *Cupola* elevante, in medio. Sint autem *Conclavia* illa rebus curiosis omnigenis, & spectatu dignis, repera. In supremis quoque *Porticibus* (si fieri possit) optarem collocari, juxta parietes, in locis diversis, *Foniculos* quosdam aquam emittentes: qui per secretos tubos iterum transeunt. Interior autem pars, in *Solario* superiore, versus *Aream*, formetur in *porticus* & *Ambulacra*, bene munita & obducta, ad usum convalescentium. Atque hæc tenus de *Modulo Palatii* ipsius: Nam de *Balneis*, & piscinis, non loquor. Superest tamen, ut antequam ad frontem ædium pervenias, collocentur aræ tres: *Area* viridis, gramine vestita, cum pariete in circuitu, & juxta parietem arboribus, ordine positis, sata: *area* altera, ejusdem amplitudinis, sed in pariete cuius sint *curricula* extractæ, aut simile quid ejusmodi elegantia: *area* item tertia, quæ cum fronte ipsa *ædium*, quadrangulum constituat; quam *edificio* certe aliquo circumdatam nolo; neque rursus nudis parietibus cinctam: sed *Ambulacris* supra columnas, non arcus, erectis: in summitate vero plumbo, vel lapide quadrato, coopertis, munitis, clausam. Quatenus verò ad *edificia* omnia, quæ usibus familiaribus inserviunt, summoveantur illa, ad aliquam distantiam, à *Palatio* ipso; ita tamen, ut interponantur *Porticus* humiliores, & oblectæ: intra quas ad *Palatium* transire possis.

XLIV.

DE HORTIS.

Deus ipse primus plantavit *Hortum*. Atque revera, inter solatia humana, illud *horti* est purissimum. Etenim spiritus hominum maxime reficit & oblectat: quo sine, & *edificia* & *Palatia*, manus tantum sunt opera, nec sapiunt Naturam. Quinetiam notabis, Secula cum proficiunt in cultura & magnificentia, citius pervenire ad *edificiorum* pulchritudinem, quam ad *hortorum* elegantiam & antenitatem: quasi elegantia illa *Hortorum* esse res perfectior.

Statuo, in *hortis* *Regalibus* assignari oportere *Hortos* pro singulis anni mensibus: in quibus, separatim, Plantæ, quæ illo *Mense* florent & vigent, producantur. Pro *Decembri*, *Januario*, & fine *Novembris*, eligendæ sunt Plantæ, quæ per totam *Hyemen* virelunt: Quales sunt, *Aquitolia*, *Hedera*, *Laurus*, *Juniperus*, *Cupressus*, *Taxus*, *Buxus*, *Pinus*, *Abies*, *Rosmarinus*, *Lavendula*, *Pervinca*, flore albo, purpureo, & cœruleo; *Chamaedris*, *Irides* quoad folia, *Aurantia*, *Limones*, & *Myrtus*, si *Calidariis* conserventur; & *Amaracus* juxta parietem & versus Solem satas. Sequuntur pro fine *Januarii*, & *Februarii*, *Arbustum* *Chamaelea* Germanicæ sive *Mezereonis*, quæ eo tempore floret; *Crocus* vernus, flore luteo, & glaucoco; *Primula* *Veris*, *Anemones*, *Tulipa* præcox, *Hyacinthus* *Orientalis*, *Chamaeris*, *Fritellaria*. Pro *Martio*: Omne genus *Violarum*, præcipue *Purpureæ* simplici flore, quæ sunt præcoccissimæ; *Pseudonarcissus* luteus, *Bellis*, *Amygdalus*, quæ tunc floret; *Malus* *Perfica*, & *Cornus*, quæ etiam tunc florent; *Rubus* odoratus. Pro *Aprili*: *Viola* flore albo multiplice, *Parietaria* lutea, *Leuco-*